

INFOFICHE – WOMEN BIKE THE CITY @ GENT

De fiets staat symbool voor vrijheid. Met de campagne 'Women Bike the City' toont Zijkant dat de publieke ruimte ook aan vrouwen* en meisjes toebehoort. Dit jaar gaat 'Women Bike the City' door in Gent. Gent staat bekend als fietsstad, daarom is het belangrijk dat iedereen, ook meisjes en vrouwen uit kansengroepen zich veilig op de fiets kunnen verplaatsen. We empoweren vrouwen om de publieke ruimte al fietsend te veroveren. De doelstelling van WBC dit jaar is driedelig:

1. De fiets is een vrijheidsmachine. Want een fietsende vrouw is een onafhankelijke vrouw. **De fiets zou een toegankelijk vervoersmiddel moeten zijn voor iedereen**, met specifieke aandacht voor vrouwen en meisjes uit kansengroepen.
2. 'Women Bike the City' gaat niet over mobiliteit, maar over zichtbaarheid. We veroveren al fietsend de publieke ruimte om **meer aandacht te eisen voor genderplanning bij het inrichten van de publieke ruimte** zodat deze toegankelijk en veilig wordt voor vrouwen en genderminderheden.
3. Vrouwen en genderminderheden voelen zich minder veilig in de publieke ruimte dan mannen. Tijdens 'Women Bike the City' **kaarten we straatintimidatie en (seksueel) grensoverschrijdend gedrag aan**. Nog te vaak worden gevallen van straatintimidatie en grensoverschrijdend gedrag gebagatelliseerd en blijven specifieke voorvallen onder de radar.

* Iedereen die zich als vrouw identificeert.

1. DE FIETS ALS VRIJHEIDSMACHINE VOOR ÁLLE VROUWEN EN MEISJES

De fiets is een vrijheidsmachine. Fietsen maakt vrouwen en meisjes onafhankelijker en zorgt ervoor dat ze kunnen deelnemen aan activiteiten van de samenleving. Ze kunnen gaan en staan waar ze willen en hebben de mogelijkheid om te wonen in een buurt die niet per se dicht bij het openbaar vervoer ligt. Vaak zijn deze buurten ook goedkoper. Fietsen zorgt ervoor dat vrouwen een breder keuzepalet hebben om een job te kiezen die niet altijd bereikbaar is met het openbaar vervoer en waar er geen rekening gehouden moet worden met een uurregeling, overstappen en lange reistijd. Kortom: een fietsende vrouw heeft meer keuzes die voordien misschien minder evident waren.

In het [armoedebeleidsplan van de stad Gent](#) wordt aangegeven dat voor wie kan fietsen, de fiets een **goedkoop en gezond vervoersmiddel is**. Je kunnen verplaatsen binnen de stad is vaak een van de voorwaarden om aan het leven in de stad te kunnen deelnemen. Mobiliteit is belangrijk om naar je werk, school, dokter of vrijetijdsactiviteiten te geraken, maar ook om vrienden te ontmoeten en een sociaal netwerk uit te bouwen.

De sportdienst van de stad Gent en de elf Gentse wijkgezondheidscentra werkten samen een [aanbod uit rond fietslessen](#) voor bewoners die niet kunnen of durven fietsen. Volwassen Gentenaren, met of zonder eigen fiets, leren in tien lessen fietsen in de eigen buurt. De vraag is groter dan het aanbod. Dit jaar zijn er een honderdtal deelnemers en staat er een even groot aantal op de wachtlijst.

Deelnemersgroepen van de fietslessen van de stad Gent zijn divers qua socio-economische achtergrond. **Toch valt op wat onderzoekers al vaststelden: voornamelijk vrouwen met migratieachtergrond schrijven zich in. Dat is geen toeval. Zij moeten verschillende taken combineren waarbij de fiets bijzonder ondersteunend is, zoals gaan werken, kinderen naar school brengen of boodschappen doen.**

De Gentse wijkgezondheidscentra zetten in op een wijkgericht aanbod van fietslessen. Daarnaast pleiten medewerkers van wijkgezondheidscentra voor een centrale fietsschool waar mensen terecht kunnen met al hun mobiliteitsgerelateerde vragen, aangevuld met fietsherstelpunten en een veiligere fietsinfrastructuur. **Ze dromen van een fietspromotie- en ondersteuningsbeleid voor alle Gentenaars, met extra aandacht voor specifieke noden van kwetsbare Gentenaars.** (Bron: [Sociaal.net](#))

De Gentse wijkgezondheidscentra zetten de laatste jaren hard in op **nazorg** na de fietslessen. Er worden **fietsambassadeurs** ingezet waarbij deelnemers van fietslessen nadien terecht kunnen met vragen over veilige fietsroutes, fietsmateriaal, reparatiepunten en fietslessen voor familieleden. Sinds 2020 kunnen deelnemers van fietslessen tijdens de laatste les een **tweedehands fiets aankopen** via de fietsambassade en krijgen ze informatie over reparatiepunten of fietskeukens (DIY repair).

KANSEN & GOOD PRACTICES

- De **fietslessen** van de stad Gent (die georganiseerd worden door de Fietsambassade en de Wijkgezondheidscentra) zijn erg populair. **Ze werken verbindend en emanciperend.** Door de jaren heen werd er gesleuteld om de fietslessen toegankelijker te maken, de deelnemers op te volgen na de fietslessen (via de Fietsambassadeur) en een betaalbare fiets aan te bieden tijdens de laatste fietsles. Helaas is het het tweede jaar op rij dat er een **honderdtal deelnemers op de wachtlijst** staat. Vaak zijn dit **vrouwen met een migratieachtergrond**. Indien de stad Gent de nodige budgetten kan vrijmaken voor extra ondersteuning en werkrachten kunnen ook deze vrouwen leren fietsen om zich **meer autonoom door Gent begeven**. Zo hebben ze meer keuzevrijheid om te gaan en staan waar ze willen en kunnen ze gemakkelijker betrokken worden bij verschillende projecten en activiteiten.
- **Tijdens enkele fietslessen hebben deelnemers de mogelijkheid om (jonge) kinderen mee te nemen.** Dit werkt drempelverlagend omdat ze niet op zoek moeten gaan naar opvang.
- Sommige vrouwelijke deelnemers ondervinden moeilijkheden om zich in te schrijven voor fietslessen van de stad Gent. Ze komen bijvoorbeeld uit een land waar het niet werd toegestaan voor vrouwen om te fietsen of hun familieleden vinden de fiets geen gepast vervoersmiddel voor vrouwen. In die context is het misschien interessant om een specifieke **fietsles te ontwikkelen enkel voor vrouwen**, naar het voorbeeld van [‘Fietsvriendinnen’](#) van

Mobiel 21. Indien de groep enkel uit vrouwen bestaat, is dit een extra argument om familieleden die weigerachtig tegenover fietslessen staan, te overtuigen.

- Vrouwen werken vaker dichterbij huis, werken deeltijds en zijn de grootste gebruikers van het openbaar vervoer. Een grote groep vrouwen beschikt niet over een rijbewijs terwijl mannen overwegend auto rijden. Vrouwen verplaatsen zich ook meer tijdens daluren en minder in het donker. Het vrouwelijk mobiliteitspatroon kan worden getypeerd **als trip chaining**, dat is verplaatsing in de vorm van een veelhoek: thuis – kinderopvang – werk – winkel – kinderopvang – thuis. Mannen verplaatsen zich meer lineair, van punt naar punt met grotere afstanden. Daarom is het belangrijk om een **genderdimensie binnen te brengen in het onderzoek naar verplaatsingspatronen in Gent**. Hier kan rekening mee gehouden worden in de uitwerking van een toegankelijk en veilig fiets- en mobiliteitsbeleid voor iedereen. Daarnaast is het **belangrijk om te verkennen hoeveel vrouwen er werken in de mobiliteitssector in Gent**. Hoe meer vrouwen in die sector werken, hoe minder de negatieve impact zal zijn op vrouwen en op hoe vervoerssystemen worden begrepen en uitgebouwd.
- Nieuwsgierig gemaakt worden naar fietsen, begint met een **veilige fietsomgeving**. Lokale **buurt- en actiegroepen** weten als de beste waar gevaarlijke kruispunten en verkeersassen zich bevinden. Betrek hen bij de vormgeving en inrichting van de publieke ruimte zodat in elke wijk van het toekomstige Gent fietsers zich veilig kunnen verplaatsen en er voldoende fietsenstallingen aanwezig zijn.

2. MEER AANDACHT VOOR GENDERPLANNING BIJ HET INRICHTEN VAN DE PUBLIEKE RUIMTE

Uit onderzoek van de Weense stadsadviseur en expert inzake genderplanning Eva Kail, blijkt dat **vanaf meisjes 9 jaar zijn, ze in een razend tempo verdwijnen uit de publieke ruimte**. Zolang de ouders nog mee aan het speelpleintje staan, is de genderverdeling nog oké. Maar daarna gelden andere regels. In de publieke ruimte nemen de sterksten alles in, en dat zijn vaak jongens: “We installeren bijvoorbeeld meer zitplaatsen aan voetbal- en basketbalpleintjes. Meisjes blijken liever te kijken dan deel te nemen. Door meer open structuren te creëren, kunnen ze aanwezig blijven, en kunnen de jongeren die door de ouderen weggestuurd worden, ook blijven hangen. Het is dus niet alleen goed voor vrouwen (lacht).”

(Bron: [interview met De Standaard](#))

Genderplanning betekent dat er aandacht wordt gegeven aan het idee dat verschillende bevolkingsgroepen verschillende noden hebben. Met de wet ‘gender mainstreaming’ van 12 januari 2007 heeft ons land het engagement aangenomen om werk te maken van gendergelijkheid binnen de werking van federale departementen en diensten. Aandacht voor het bevorderen van gendergelijkheid is in België ook een gemeentelijke bevoegdheid. **Daarom is het belangrijk om bewust te zijn van een genderdimensie tijdens het plannen en aanleggen van de publieke ruimte.** Eva Kail: “Een maatschappij staat vaak heel open voor innovatie. Niemand heeft een probleem met smartcity’s en technologische vooruitgang in de stad. Maar tegen gender is vrij veel emotionele weerstand, meer bepaald onder mannen. Ze voelen zich aangevallen in hun dominantie over die ruimte.”

Woonplaatsen en groene ruimten in België zijn niet alleen vrijetijds- en rustgebieden maar ook plaatsen waar gewerkt wordt. Vrouwen nemen nog steeds het grootste aandeel voor hun rekening inzake het huishouden, verzorging en opvoeding van de kinderen en zorgbehoevende of afhankelijke personen. Helaas zijn de ruimten waarbinnen deze taken uitgevoerd worden vaak niet voor dit werk aangelegd. **Zo houden het stedenbouwkundig beleid en stedenbouwkundige praktijken de onzichtbaarheid van deze reproductieve arbeid in stand.** Ook recreatie en groene domeinen blijven nog te veel gedomineerd door mannen en jongens door een overwicht in aanbod van sport- en spelactiviteiten die vooral door jongens en mannen uitgeoefend worden, onaangepaste infrastructuur en faciliteiten voor vrouwen en meisjes zoals (gezins) toiletten, kledkamers en douches en onveilige, slecht verlichte paden en wegen enz... **Het beleid blijft nog te vaak gebaseerd op een louter mannelijk model van de organisatie van het dagelijkse leven waarin weinig plaats is voor de ervaringen en de specifieke behoeften van vrouwen.** (Bron: [Directie Lokale Integrale Veiligheid, FOD Binnenlandse zaken](#)).

Naast de factor gender dienen andere factoren als leeftijd, niveau van mobiliteit, socio-economische achtergrond en sociale rollen ook in rekening te worden genomen. Genderplanning betekent niet enkel tegemoet komen aan huidige noden voor het gebruik van de publieke ruimte maar ook toekomstopties creëren voor nieuwe gebruiksmogelijkheden van de publieke ruimte.

KANSEN & GOOD PRACTICES

- Stadsplanners denken dat wat goed is voor hen, goed is voor iedereen, maar zij zijn vooral wit, middenklasse en man en houden daardoor met heel veel mensen geen rekening. Een expert op vlak van gender mainstreaming en stadsplanning, is **Oostenrijks stedenbouwkundige Eva Kail**. Bij het ontwerpen van de publieke ruimte houdt zij rekening met verschillende noden die er leven bij verschillende groepen. Haar concept is breder dan gender op zich. Met het idee van '**gender plus**' houdt zij ook rekening met verschillende levensfasen, sociale klasse, kwetsbare groepen en verschillende culturen. 'Gender plus' helpt om andere groepen dan die waar je zelf bij hoort, systematisch mee te nemen in een project.
- De gids '[Gendergelijkheid in de publieke ruimte](#)' van de Directie Lokale Integrale Veiligheid, en de FOD Binnenlandse zaken, belicht een **aantal adviezen om genderplanning toe te passen op de inrichting van de publieke ruimte van verschillende soorten stadswijken**:
  - Maak **doorgangen en paden breed en goed verlicht**, zonder hoekjes of abrupte bochten;
  - Voorzie **ruimten voor informele contacten**, communicatieruimten voor een goed nabuurschap;
  - **Ruime functionele gemeenschapsruimten** voorzien in de woongebouwen verminderen de stress van mensen die in kleine appartementen wonen: wasplaats, parking voor kinderwagens (op elke verdieping naast de lift), fietsenparking, speelzaal (met toiletten)...

- Zorg ervoor dat de meest aantrekkelijke plekken **niet door één enkele groep worden gedomineerd**, maar door verscheidene groepen tegelijkertijd en op verschillende manieren kunnen worden gebruikt;
- Er is veel vraag naar **openbare toiletten** en **bronnetjes met drinkwater** – gratis en goed onderhouden. Zo kan men er langer vertoeven en dat is vooral handig voor mensen met kinderen;
- De officiële **aanwezigheid van een volwassene** geeft een veiligheidsgevoel. De begeleiders op speelpleinen en de parkwachters kunnen **voor gender worden gesensibiliseerd** om meisjes en vrouwen aan te moedigen hun plaats in te nemen.
- We kunnen vaststellen dat woonplaatsen en groene ruimten niet alleen vrijetijds- en rustgebieden zijn maar ook plaatsen waar gewerkt wordt. Vrouwen nemen immers nog het grootste aandeel voor hun rekening inzake het huishouden, verzorging en opvoeding van de kinderen en zorgbehoevende of afhankelijke personen. Echter, **de ruimten waarbinnen deze taken uitgevoerd worden zijn vaak niet voor dit werk aangelegd**. Het stedenbouwkundig beleid en de stedenbouwkundige praktijken werken vaak de **onzichtbaarheid** van dit werk in de hand en dragen als dusdanig bij aan het gebrek aan herkenning van dit **reproductieve werk**, aan de ongelijke verdeling en het doorwegen hiervan op de individuen.
- In verhouding tot het totale aantal **plaatsnamen** in Gent zijn plaatsnamen die verwijzen naar een vrouw nog steeds in de minderheid. De Stad wil daarom werk maken van een **inhaalbeweging** en geef de voorkeur aan vrouwennamen.

3. STOP STRAATINTIMIDATIE EN SEKSUEEL GEWELD

Vrouwen voelen zich minder veilig in de publieke ruimte dan mannen. Zo vermijden vrouwen bepaalde plaatsen als ondergrondse parkings en steegjes in het donker en passen ze hun gedrag aan uit vrees geconfronteerd te worden met seksuele straatintimidatie. Brede comfortabele voet- en fietspaden, verlichte tram/bus en treinstations, duidelijke aanwijs- en richtingsborden en verlichte en afgedekte (garage)parkings kunnen bijdragen tot een verlaging van het onveiligheidsgevoel van vrouwen (Bron: [Directie Lokale Integrale Veiligheid, FOD Binnenlandse zaken](#)).

Uit onderzoek van Ella vzw spelen socio-economische achtergrond, gender, migratieachtergrond, sociale uitsluiting en de ligging van de woonomgeving een doorslaggevende rol in het onveiligheidsgevoel. **Dit onveiligheidsgevoel heeft als nadeel dat de mobiliteit, de vrijheid en uiteindelijk het welzijn en de burgerparticipatie van inwoners wordt beperkt.**

KANSEN & GOOD PRACTICES

- Om het onveiligheidsgevoel dat vrouwen ervaren aan te pakken, moet eerst bepaald worden waar de pijnpunten liggen. Dit kan aan de hand van een screeningsinstrument zoals de **'women's safety audit'**. Deze aanpak gaat uit van het principe van:

- Self-empowerment: vrouwen zijn de eerstaangewezen experts van hun eigen omgeving en hun eigen veiligheid
- Empirische aanpak: het onderzoek naar de veiligheid van een bepaalde omgeving levert oplossingen die plaats- en contextgebonden zijn
- Partnerschap en deelname aan het beleid: het onderzoek gebeurt best in samenwerking met vrouwenverenigingen en verantwoordelijken voor het lokale beleid.
- Vervolgens worden gepaste maatregelen genomen, zoals:
  - Technische hulpmiddelen (veiligheidscamera's, noodtelefoons, paniekknoppen)
  - Betere verlichting van voetpaden, parken, fietsstallingen, metro- en bushaltes
  - Menselijke aanwezigheid: een verhoging van (vrouwelijk) veiligheidspersoneel en (vrouwelijke) wijkagenten
  - Juridische en politionele maatregelen: een strenge toepassing en opvolging van de seksismewet
  - Vormingen, sensibiliserings- en bewustmakingscampagnes rond seksisme en street harassment
  - Een anticipatie op het onveiligheidsgevoel bij stedenbouwkundige projecten
- De [wet ter bestrijding van seksisme in de publieke ruimte](#) stelt de volgende handelingen in de publieke ruimte strafbaar met een geldboete van vijftig tot duizend euro of een gevangenisstraf van een maand tot een jaar²⁷ (Bron: [Directie Lokale Integrale Veiligheid, FOD Binnenlandse zaken](#)).
  - Zowel vernederende fysieke als verbale daden zoals beledigingen en obscene gebaren, ook publicatie van bepaalde items op sociale media valt onder de wet.
  - De uitspraak of handeling moet in het openbaar, zoals op straat of in een station, of in aanwezigheid van andere personen gebeuren, ook internetfora of sociale netwerken worden als openbare ruimten beschouwd.
  - De persoon die de uitspraak doet of de actie onderneemt, doet dat duidelijk met de bedoeling het slachtoffer te vernederen. Die klaarblijkelijke bedoeling kan niet alleen uit de houding of het gedrag van de dader blijken, maar ook uit de aard van de handeling zelf afgeleid worden.
  - Het gedrag richt zich niet tot een abstracte groep, zoals vrouwen in het algemeen, de uitspraak of handeling mikt op één of meerdere welbepaalde personen omwille van hun geslacht. De slachtoffer(s), vrouw of man, moet (en) dus identificeerbaar zijn.
- **Geweld tegenover vrouwen en genderminderheden uit zich in meerdere vormen en de daders kunnen om het even wie zijn.** Straatintimidatie of -geweld, kent geen geografische grenzen, geen leeftijdsgrens, geen klasse, geen ras of cultureel onderscheid. De rode draad hierbij is steeds machtsmisbruik.
- Volgens Irene Zeilinger, Socioloog en oprichter van Garance vzw, wordt de drempel voor vrouwen nog verhoogd door **een weinig transparante en efficiënte ondersteuning en begeleiding** op het lokale niveau. Zo weten vrouwen vaak niet waar en hoe zich te melden

voor aangifte. Zelfs als er binnen een stad of gemeente een meldpunt en een dienst slachtofferbegeleiding bestaat bij de lokale politie, voelen vrouwen zich vaak na aangifte niet goed opgevangen.

- Een ongewenste drempel is dat vrouwen vaak zelf seksuele **straatintimidatie bagatelliseren** waardoor men in een vicieuze cirkel geraakt: de angst om niet serieus genomen te worden zorgt ervoor dat het niet makkelijk is om hierover te spreken, laat staan een klacht in te dienen. Meldet.org is een laagdrempelig autonoom platform ontstaan in Gent waarop slachtoffers van (seksuele) straatintimidatie zich kunnen aangeven of een melding indienen.
- Een van de oorzaken van dit onbehagen is het **gebrek aan een politiek van gender mainstreaming bij de lokale politie**. Door een sterke genderonevenwicht bij de aanwerving blijft het lokale politiekorps nog sterk onder invloed van een mannencultuur. **De aanwerving van enkele vrouwelijke politieagenten die maar al te vaak op soft issues als partner- en seksueel geweld worden geplaatst kunnen deze cultuur bij de politie niet doorbreken.** Het gevolg is dat sommigen nog minder empathisch optreden naar vrouwelijke slachtoffers dan hun mannelijke collega's politieagenten. Een betere vervrouwelijking van het politiekorps, een grondige en regelmatige opleiding en het ontwikkelen en toepassen van kwaliteitsstandaarden voor de politieopvang zijn dan ook noodzakelijk om tegemoet te kunnen komen aan de noden en behoeften van vrouwelijke slachtoffers van geweld. (Bron: [Directie Lokale Integrale Veiligheid, FOD Binnenlandse zaken](#)).
- Tevens moeten er meer gespecialiseerde opleidingen worden voorzien bij de lokale politie om tot een betere assessment te kunnen komen van aangiften van slachtoffers. **Zo worden veel klachten geseponeerd omdat nogal te gemakkelijk wordt vanuit gegaan dat vrouwen de waarheid niet vertellen bij seksueel geweld.** Daarnaast dragen naar gender opgesplitste statistieken bij aangiften van alle vormen van geweld ertoe bij dat meer inzicht kan worden verkregen in geweld tegen vrouwen. Op basis hiervan kan dan beleid worden ontwikkeld of bijgestuurd. (Bron: [Directie Lokale Integrale Veiligheid, FOD Binnenlandse zaken](#)).
- Gender mainstreaming van de openbare ruimte wil zeggen dat de noden van meisjes en vrouwen serieus genomen worden en mee worden opgenomen in stedenbouwkundige projecten. **Als meisjes minder buiten komen dan jongens of een minder groot gebied frequenteren, dan is de kans groot dat dit komt door het gevaar op intimidatie of zelfs aanranding.** Volgende interventies door stad of gemeente kunnen het onveiligheidsgevoel van vrouwen in de publieke ruimte verlagen (Bron: [Directie Lokale Integrale Veiligheid, FOD Binnenlandse zaken](#)):
  - gasboetes tegen seksuele straatintimidatie op straat;
  - maak een stad leesbaar d.m.v. stadskarten;
  - verloedering wijken tegengaan omdat dit macho gedrag stimuleert;
  - verwijdering of vermijden van geseksualiseerde reclamepanelen die vrouwen herleiden tot lustobject en aanzetten tot seksuele straatintimidatie;
  - meer straatnamen en monumenten van vrouwen voor een opwaardering van de rol van vrouwen in de publieke ruimte;
  - vermijden van prostitutiewijken in woon- en werkgebieden.